

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA,

DE

ADYNAMIA
ARTIS MEDICÆ IN SENIBVS,

QVAM

RECTORE VNIVERSITATIS MAGNIFICO,
PRÆNOBILI, CONSVLTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO VIRO,

DN. D. HERMAN. PAVLO JVCH,

SACRI PALATII CAESAREI COMITE, FACVLTATIS MEDICAE SENIORE, PA-
THOL. ATQVE PRAX. PROF. PVBL. ET ASSESSORE PRIMARIO, SERENISS.
SAX. DVC. VINARIENSIS, ISENACENSIS ET GOTHANI CONSIL.
AVLICO ET ARCHIATRO, N. N. ACAD. CAESAR.
NAT. CVRIOS. COLLEGA,

AMPLISSIMO MEDICORVM ORDINE
IN PER - ANTIQVA HIERANA

GRATIOSE INDVLGENTE,

SVB PRÆSIDIO

NVMINIS ALTISSIMI,
PRO LICENTIA

SVMOS IN ARTE SALVTARI HONORES, PRIVILEGIA
AC IMMVNITATES

RITE ET SOLEMNITER ADIPISCENDI,

PVBLCO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTET,

AVCTOR RESPONSVRVS

MICHAEL FRIEDER. LIEFMANN,

Budissa-Lusatius.

IN AVDITORIO MAIORI COLLEGII MAJORIS, HORIS CONSVTETIS.
DIE XXVI. SEPTEMBRIS, M DCC XXXVII.

ERFORDIÆ, Typis HERINGII, Acad. Typogr.

DISSERTATIONIS INAUGVRALIS MEDICÆ
DE
ADYNAMIA
ARTIS MEDICÆ IN SENIBVS,
PROÆMIUM.

HX quo detestanda peccatorum lues
scelerumque nefandæ fordes, post
tristissimum primorum parentum
lapsum, genus humanum inquina-
runt ac defœdârunt, insimulque
ordinaria illorum præmia & consecraria, *mor-*
borum nempe furæ, miserum corpus innu-
meris modis à prima generatione ad ultimam
usque sui destructionem excruciare, vitæque
ac sanitati inevitabiles fruerentur insidias cœpe-
runt,

runt, illico mortales, si non immortalitatis, tamen longævitatis cupidi, omnes suos eo maxime intendebant nervos, ut machinam illam æque fragilem ac artificiosam, spiritus nempe sui rationalis domicilium, ab injuriis atque periculis quotidie ipsi infensissimis non solum defenderent, sed & insuper in integritate perfecta quam diutissime conservarent. Operosius hinc, omni ævo in indagandis & excogitandis aptis ad finem istum obtinendum remediis desudare coacti sunt indefessi illi artis Pœoniæ ministri, Medici inquam, nulli tamen eorum id adhuc contigit felicitatis, ut de invento & revera acquisito aliquo medicamento ad longævitatem gloriari potuerit. Ad nauscam usque sane jam notum est, quam sæpe *Panacearum & arcanorum ad vitam prolongandam* ostentatores, suis sibi chimæris applaudentes, publico risui se suamque medicinam exposuerint, dum nec sibi, nec aliis præstare valuerunt, quæ promiserant, quorum tamen gaudia, nisi publica inde perichitaretur salus, vix ullus prudentiorum Medicorum idcirco turbaret. Sic, ut unum saltem alterumve proferam hujus census exemplum,

plum, GEBERI Arabis rubrum elixirium quin-
 gentos spondet annos; PARACELSI tinctura
 philosophica in agone mortis certam pollicetur
 salutem, qui etiam in Hellebori nigri foliis idem
 quæsit remedium, sub cujus usu nullum ante
 annos centum & viginti mori posse audacter
 adseverat. Similem efficaciam in rore quæsi-
 vit TACKIVS, in salvia FIORAVANTA, in am-
 bra grysea CRATO. Pariter quoque occultum
 vitæ cibum ex aëre congelatum prædicat CO-
 MOPOLITA, aviculam Hermetis catholicam
 RHYMELIVS, aquam benedictam paradisia-
 cam HOLLANDVS, ut alios, similia secreta ja-
 ctanter crepantes, silentio præteream, inprimis
 cum jure meritoque dubitem, an fidem ali-
 quam inventuri sint, GALENVS, qui Pytha-
 goram aceti squillitici familiari usu ad 117. annos
 incolumem produxisse scribit, *de medicam. fa-
 cile parabil. Lib. III. num. 205.* RANZOVIVS,
 qui *Tr. de conserv. valetud. cap. 27.* Marcum
 Gallum, Caroli V. Cæsaris Medicum aquæ vi-
 tæ cujusdam beneficio annos 124. vixisse, ac
 Hieronymum Brunsvicensem, ope tabulati cu-
 jusdam, ex Rhabarbaro & aromaticis compo-
 siti,

fiti, cui maxime adſuetus fuit, ad annum ætatis 110. perveniſſe refert; & FABRICIVS *ab Aquapendente*, qui ſibi aliisque firmiter perſuadebat, quotidiano fere uſu Pilularum ex Aloë roſata paratarum factum eſſe, quod vegetus ſanusque ad ſupremam uſque ſenectutem duraverit. Pudet omnino tot fructuum vanæ jactantiæ meminiſſe, quibus quotidie contaminatur Medicina, nec unquam felici ſucceſſu impleta eſt promiſſorum fides.

Facile autem exinde cuilibet patet, quod, dum veris adhuc deſtituimur remediis, longævitatem promoventibus, multo minus talibus inſtructi eſſe queamus, quæ tollendis & abigendis ordinariis illis *ſenilis ætatis* incommodis ſufficiunt, hancque vel in vegeto ſanitatis ſtatu conſervare, vel morbis qualibuſcunque oppreſſam iterum abinde liberare valent. Quamquam enim plurimum virtutis in multis remediis latere nemo temere negaverit, ſæpiusque ars noſtra ſalutaris tam ad morborum præoccupationem, quam eorundem curationem, multa, pro intentione Medici, valeat; ultro tamen fateri cogimur continuoque rerum uſu
edo-

edocemur, quod, licet artis regulas & præcepta habeamus, quæ crebrior observatio & experientia dictitavit, quorumque recto usu & prudenti applicatione sæpissime sanitas & conservatur & restituitur, nihilo tamen minus non raro in hoc vel illo individuo, omnium autem frequentissime in *senibus*, citra ullam etiam artificis rite agentis culpam, curatio caute atque sollicitè suscepta frustretur expectationem. Cum ergo maxima pars ægrotantium, inprimis autem *senum*, longævitatem anxie voventium, tantam esse artis medicæ potestatem falso sibi persvadeat, ut ejus beneficio omnis fere generis morbi semper cito, tuto atque jucunde profligari queant, eaque propter omnia à Medico postulare non vereatur, illum vero, qui ineptis ejusmodi desideriiis minime satisfacere se posse ingenue profitetur, modo tacitè, modo etiam aperte ignorantia, aut imperitiæ arguat: Hinc placuit, speciminis inauguralis loco, paucis *Adynamiam artis medicæ in senibus*, pro virium imbecillitate, adumbrare, causas ejus genuinas monstrare, sicque & Medicos, & artem, quam profitentur, ab inju-

injuriis istis vindicare. Faxit summum, quod veneramur, Numen, ut optatum plenissime consequar finem.

S. I.

ALiarum ad instar scientiarum & artium etiam medicam nostram artem limitatam esse, nec absolutam competere Medico potestatem in corpus humanum, quoad integritatis ejusdem conservationem & amissæ sanitatis restitutionem, rationi vel maxime consentaneum, & quotidiana experientia innumerisque exemplis multoties confirmatum esse, merito cum prudentioribus Naturæ mystis reputo, hoc tamen peculiare eidem esse præ cæteris artibus deprehendo, quod ordinariæ ejusdem operationes, à Medico rationali & christiano institutæ, manifeste nunc adjuventur, nunc impediuntur divinitus, prout nempe lubet Numini sapientissimo, in cujus manu sunt tempora nostra, cujusque libro inscripti omnes dies nostri, quotquot eorum futuri sunt. Hinc etiam, eo usque limitatam esse à Deo Medicorum potentiam, tantum abest, ut ipsis quaecunque in dedecus vergat, ut potius summo sibi ducant honori, talem se exercere artem, cujus opera legitime suscepta, immediato quasi concursu moderari soleat ipse supremus rerum arbiter, utpote qui immensam suam sapientiam in formatione artificiosissimæ humani corporis machinæ potissimum demonstrare, Medico autem nonnisi scientiam, eandem

eandem ad tempus conservandi & integritati ejusdem prospiciendi, clementissime concedere voluit.

§. II.

Sive ergo *solidarum partium texturam & structuram* five *fluidarum mixtionem* respicias, nullam sane directam in illas medicæ arti relictam esse potestatem facillime deprehendes, adeo, ut ejus ope neque intimior singularum fibrarum primorumque staminum efformatio, coalitio & confirmatio, positive adjuvari, aut minimus etiam defectus directo actu ab eadem suppleri, neque humorum mixtio tam materialiter, suppeditando nempe particulas necessarias, quam formaliter, seu quoad ipsum talem actum, proximius produci queat. Sic etiam, licet *sanguinis circulatio* principale & potentissimum sit vitalitatis instrumentum, tantæque eandem dignitatis ac necessitatis esse deprehendamus, ut, si hæc actio lædatur, omnes reliquæ specialiores vitales actiones necessario proportionate deficient, aut depraventur, minime tamen sufficientem & pro varia necessitate magis particulari, satis multiplicem, directam & pro suo arbitrio in necessarium effectum deducendam potestatem in hunc actum habet ars ista medica; quemadmodum quoque illa ipsa potentia admodum exigua, restricta & maxime remota apparet, tam in actu *concoctionis, digestionis & assimilationis alimentorum*, seu universo *nutritionis* negotio; quam in *correctione vitiosorum humorum*, tam *quantitate* quam *qualitate* peccantium, quoniam partim diætica ordinaria consilia, ad obtinendam sanguinis superflui *imminutionem* directa, perquam difficulter observantur & in actum deducun-

B

ducun-

ducuntur; pharmaceutica autem nullius plane effectus sunt, nullamque idcirco fidem merentur; partim etiam *correctio* vera, intimior atque perfecta universæ humorum massæ, ad quam immediatus remediis non conceditur aditus, vix unquam unice horum ope adjuvari, nedum plenarie absolvi potest.

§. III.

Cum igitur in genere jam ex his appareat, quam restricta sit artis medicæ potestas tam in vitalibus, quam naturalibus actionibus cujusvis ætatis subjectorum, rite dirigendis, modificandis, aut excitandis, facile utique concludere exinde licebit, eandem adhuc magis limitatam, perquam exiguam, imo fere nullam esse in *senibus*, quorum ætas vel propterea quibusdam non immerito *mala* audit, quoniam juxta SENECAE effatum, *Lib. 3. Quest. nat.* plurimis gravissimisque exposita est accidentibus: Tunc enim ordinariæ vires & corporis & animi indies, deficient, sensus hebescent, membra pristino suo robore destituuntur, actiones omnes, pro sanitatis conservatione necessariæ, torpescunt, morbiq; catervatim ingruunt, sicque in nulla omnino ætate, si infantiam exceperis, corpus imbecillius deprehenditur, nec in ulla major observatur artis medicæ *advantia*, ac in ipsa hac senili.

§. IV.

Intelligimus autem h. l. sub *advantia* vocabulo illum potissimum artis medicæ statum, ubi in & sub morbis, senilium inprimis subjectorum, tam curandis, quam præservandis, Medicus vocatus, læsiones præsentis earumque causas, vel nullo profusus modo per artem ac convenientissima remedia tollere

lere & remove, vel ad minimum non in totum auf-
ferre valet, adeoque si etiam forsitan paulo tolerabi-
lior evadat ejusmodi subjectorum conditio, vix tamen
unquam integra ac durabilis sanitas succedit, quin
potius palliativa saltem restitutio, Naturæ magis,
quam medicamentorum beneficio, obtinetur.

§. V.

Sub *senum* titulo dein non tam illos, qui in ge-
nere ad ætatem senilem pervenerunt, sed qui mole-
stias & incommoda ultimæ hujus ætatum periodi gra-
vius perferunt, magisque inde affliguntur, intelli-
gimus, parum curantes, an in *viridi* aut *media senectæ*
tales constituti sint, qui idcirco olim *ἠμολέγοντες*, *πρεσβύται*,
aut *πρεσβύτεροι* vocabantur, an vero ad ultimam & *de-*
crepitam senectutem jam jam pervenerint, quos alias
γέροντες vocare solebant: Notum enim omnino est, sat
multos etiam passim occurrere senes, qui à prægres-
sarum ætatum justo atque vere sano robore ac usu,
ad hanc etiam ætatem afferunt atque ulterius conser-
vant ita egregiam activitatem omniumque ad sanita-
tem necessariorum functionum vigorem, ut ad septu-
agesimum, imo & octogesimum usque annum, non
solum vere dicendis morbis non magis obnoxii, sed
& viribus fere æque adhuc pollentes deprehendan-
tur, quam qualescunque juniores, robore non pecu-
liariter excellentes atque eminentes, ut proinde cum
Calebo, Jos. XIV. IO. II. exclamare queant: *Ecce!*
ego hodie natus sum octoginta quinque annos & adhuc ho-
die robustus sum, ut quo die misit me Moses, sicut vires
meæ tunc fuerunt, ita etiam eadem nunc sunt ad bellum, &

ad procedendum atque veniendum; vel cum centum viginti annorum Mose gloriari; Deuteron. XXXIV. 7. quod non caligaverit oculus, nec fugerit viriditas ejus; aut cum Leontino Gorgia, centesimum septimum agente annum, referente CICERONE in *Caton. maj. p. 543.* aperte fateri: *Nilil habeo, quod incusem senectutem;* cum Cyro tandem moriente prorsus negare, imbeliores se fuisse senes, quam fuerunt juvenes, vid. XENOPHON in *Cyropæd.* nec non cum *Julio Aufonio* de se testari:

Nonaginta annos baculo sine, corpore toto

Exegi, cunctis integer officiis.

Horum enim, aliorumque iis similium, sobria & prudens adolescentia effoetum corpus senectuti non adeo cito tradit, eaque propter omnino etiam medicæ arti major in illis concedenda est potestas, quam quidem in reliquis senibus, qui vel prægressarum vitæ periodorum nullam rationem habuerunt, vel ipsius etiam adhuc præsentis nullam amplius habent, adeoque notabili pristinæ alacritatis defectu laborantes, nimiam tam corporis, quam animi imbecillitatem, infantili ætati non absimilem, monstrant, utpote de quibus unice in præsentis tractatione sermo nobis erit.

§. VI.

His ita ratione acceptionis vocabulorum prælibatis, ante omnia ad causarum illarum indagacionem progrediendum erit, quarum nempe intuitu nullam fere arti medicæ in senibus, præcipue magis decrepitis & langventibus, relictam esse potestatem judi-

judicamus, quæ sane unice ex alterata oeconomiæ corporis constitutione petendæ ac derivandæ erunt: Licet enim quidam nullas plane ejusmodi causas in omni Naturæ ambitu reperiri audacter adstruant & adfirmant, negentque ulla ratione comprehendi posse, cur id, quod durare ac vivere tot annos possit, non semper vivat duretque, cur id, quod per quadraginta & plures annos, tam propria sua energia, quam medicamentorum ope, noxas avertere & damna reparare novit, inter eadem vitæ pericula id tandem ignoret? merito tamen dum stirpium, imo lapidum marmorumque longe firmiorem compagem ætate destrui, ac generationum & corruptionum mutuas vicissitudines totum hoc universum implere deprehendimus, utique non mirabimur, partes corporis nostri adeo caducas ac in putredinem sponte vergentes, ita tandem alterari atque corrumpi, ut nulla arte, nullisque medicamentis naturalis earundem crassitudo, textura & integritas restitui queat; adeoque minime à veritatis tramite aberraturos nos esse confido, si cum doctissimis viris, Illustri nempe de BERGER, *Dissert. de vita & morte*, HOFFMANNO *Medic. systemat. Tom. II. p. 54.* SCHACHTIO, *Orat. de senili fato ex corporis mechanismo*, & M. G. THALHEIM, *Diss. de mechanicamoriendi necessitate*, causas sicuti mortis inevitabilis, ita & Adynamix quasi absolutæ artis medicæ in senibus, in ipso corpore eorundem latitare statuemus.

§. VII.

Minime equidem negare placet, quod, si in primo innocentix statu primi nostri permansissent parentes,

omnino vinculo isto partium usque adeo fragilium & ad subeundam per se firmiorem quandam mixtionem prorsus ineptarum, ex quibus corpus nostrum divina arte coaluit, perennitas accedere potuerit, quæ certe Adamo & Evæ, peccati labe nondum infectis, speranda fuisset; licet incertum adhuc sit, utrum saltem congenerarum virium præsidio, aut annon potius novarum accessione, evenisset. Ast hoc quoque nunc perquam probabile cuilibet apparere confidimus, quod cum ipso peccato æquilibrii internarum partium magis everfa & sublata sunt præsidia, atque cum amissa divina imagine insimul sapientia, intus forisque corruptionum causas avertendi, perierit, imo & ipsa postmodum, quæ antea saluberrima erant, remedia, inter spinas & carduos, ex maledicto terræ sinu, longe debilioribus viribus instructa, progerminaverint. Hinc liquet, quod non solum corpori ad interitum jamjam inclinanti, parum omnino auxilii ferri queat, sed & illa remedia, quorum ope sanum adhuc viribusque sufficienter instructum corpus diu aut constanter forte conservari posset, alta ignorantia nocte sepulta jaceant, imo nec amplius investigari queant.

§. VIII.

Ante omnia igitur nunc conditio motus vitalis, ab actione musculosa cordis & secretoria cerebelli potissimum pendentis, unacum variis illis mutationibus, quas in corporibus dictorum senum producit, attentius paulo consideranda erit, quoniam ille mediatam inprimis causam ortus & interitus nostri præbet, omnia tam in prima formatione, quam ultima destructione

corpo-

corporis occurrentia fata, eoque concurrentia media dirigit, ejus ope crescimus, conservamur & decrescimus, ipsiusque artis medicæ potestas & remediorum qualiscunque efficacia magis omnino adjuvatur & promovetur, quam per obscurum illud antiquiorum calidum innatum, humidum radicale, flammulam vitalem & centenas alias olim in scholas Medicorum introductas chimæras. Notum enim, imo notissimum est, quod singuli illi canales, per totum nostrum corpus distributi, ex peculiaribus consistunt membranis, quæ si accuratius & attentius lustrantur, novam iterum exhibent vasorum, ex quibus contextæ sunt, congeriem, quorum latera dein similis canaliculorum minimorum structura fulcit, ita ut, post longas demum, decrescentium vasculorum series, ultima horum non amplius texturam talem vasculosam, sed mere fibrosam monstrant; & hæ ipsæ fibræ prima quasi elementa, sive stamina totius corporis constituunt, quorum puncta contactus, dum modo latiori, modo arctiori superficie inter se cohærent, & virium externarum actione atque impulsu inter se varie complicantur, diversos dein flexilitatis & rigiditatis gradus producant, ita ut, quo intimior est ille minimarum partium nexus, & vegetior causa ad nexum istum impellens, eo rigidior fibra evadat, moventis que subjecti impetui magis resistat.

§. IX.

Porro etiam ipsis Medicinæ tyronibus jamjam constat, fluida corporis nostri, quæ intra vasorum cancellos detinentur, secundum decrescentem horum diametrum pariter tenuitate viribusque differre, omnia tamen

tamen sub motu cordis systaltico in vasorum suorum latera vegete impelli, & horum dein æquali renisu per totum corpus propelli & circumagi, tandemque peractis reliquis à supremi conditoris sapientia determinatis functionibus, omne id, quod effoetum & resolutum est, ope progressivi istius fluidorum motus segregari & eliminari, quod vero dictis hisce functionibus subvenire potest, recipi, foveri & convenienter applicari. Dum autem sic per majora vasa transiens sanguis quolibet momento horum latera premit atque distendit, hæc ipsa vero pariter ex vasculis tenerrimis, liquore suo repletis, constant, sicque motus iste ad extremos decrecentium vasorum fines continuatur, necesse omnino est, ut vascula illa minima, quibus vis ista, externe sub renisu premens, perpetuo incumbit, sensim sensimque comprimantur, liquido suo destituantur atque in unam tandem fibram coalescant, eadem prorsus ratione, qua & alia majora vasa, v. g. umbilicalia, si continuus per illa progressus humorum amplius fieri nequit, successive obliterantur.

§. X.

Cum ergo sic monstratum sit, quod in impulsu fluidorum, vasorumque renisu omnis vitalis motus consistat, facile utique exinde quilibet concludere potest, gradum hujus impulsus haud unum eundemque in omni ætate existere, sed pro harum differentia etiam proportionate distinctum observari. In prima enim ætate ordinariæ prævalet fluidorum impulsus, qui teneriora vascula, parietes eorum subinde magis distendendo, ad incrementi sui extremas limites

limites perducit. In secunda dein ætate satis exactum inter fluidas solidasque partes observatur æquilibrium, viresque sibi invicem pares sunt & cum quadam actionum nostrarum constantia conjunctæ; in tertia vero & ultima ætate solidorum vis, iterum major est, ob fibras copiosiores sensim ex tenerrimis vasculis coalitas, unde canales, fluida nostra vehentes, cum actionum nostrarum notabiliore diminutione, horum impulsui magis obnituntur sicque naturalis totius oeconomix vitalis status successive invertitur tandemque ad interitum plenarium machina nostra artificiosissima iterum disponitur.

§. XI.

In hoc itaque auctiori solidorum motu, qui fibras rigidas reddit, vasorumque angustiam & constitutionem inducit, recte omnino SANCTORIUS celerioris senectutis & succedentis tandem mortis causam posuit, sicut & nos haud minori jure abinde magna ex parte adynamiam artis medicæ in senibus dependere existimamus. Dum enim à summa fibrarum mollitie, in infantia conspicua, per necessarios earum coalitus, denique progressus fit continuus ad summam duritiem, facile omnino exinde liquet, cur in senili corpore, præter rigidas & inflexiles fibras, vix cultro diffecandas, aut coctione emolliendas, ne quicquam fere conspiciendum sese præbeat, sæpiusque in senibus arteriosi pariter & venosi canales, imo ipsæ viscerum membranæ, substantiam eorundem investientes, cartilagineam osseamque naturam induisse deprehendantur. Sic *Regner. de GRAAF* refert in *A. N. C. Dec.*

C

I. Ann.

I. Ann. I. Obs. 127. se arterias carotides aliquando ita induratas in annosa muliere offendisse, ut externa facie calculosas, sive in lapideam substantiam mutatas eas judicaverit. Pariter quoque Celeberr. RICHTERVS, in Progr. de Morte sine morbo, ex ore Christiani Vateri se accepisse indicat, quod in famigeratissimi illius Wittebergensis Theologi, Jo. Deutschmanni, qui octogenario major diem obiit, resecto post fata corpore arteria magna ad ilia usque descendens, fere tota ossea inventa fuerit. Venas itidem coronarias cordis, modo plane osseas, modo interius cartilagineosa substantia plenarie fere clausas, deprehenderunt FÜRSTIUS in A. N. C. Dec. II. Ann. X. Obs. 175. & BLANCARDVS, Anatom. pract. ration. p. 14. Membranam Lienis à pluribus osseam deprehensam fuisse scribit MALPIGHIVS, Biblioth. anatom. pag. 348. idque in senescentibus potissimum fieri notat BARTHO-LINVS Anat. cap. 16. p. 159. Lienem plane osseum & cartilagine incrustatum, observavit RVDNICIVS in A. N. C. Dec. I. Ann. III. Obs. 58. Confer. Annales medico-phys. Wratislav. Tentam. XXXVIII. p. 679. & BONE-TI Sepulchr. anatom. ubi plura ejusmodi exempla occurrunt, quæ simul assertum illorum, qui vulgo ita dictum os de corde Cervi non nisi pro arteria, marginem cordis circa ostia circumcingente, atque in summitate septi tractu temporis in osseam talem substantiam in Cervis adultis indurata, habent, magis illustrare & confirmare possunt.

§. XII.

Proinde etiam rugæ in extremis partibus, maxime

xime autem fronte senum, tandem sponte apparentes, nullaque arte evitandæ, ut & calli in manuum volis pedumque plantis, ex assiduo harum partium attritu & compressione exsurgentes, dubio procul non nisi ex vasorum in duriores fibras concrecentium glomere constant. Sic quoque interior ventriculi & intestinorum tunica, alias villosa dicta, quæ ordinariè non nisi fasciculum expansum canaliculorum, ex substratis glandulis emergentium, atque, ut lympham ibi secretam digerendis cibis affundant, apertis osculis in cavitatem horum viscerum hiantium, constituit, licet in primo ætatis flore, omne, quod ingeritur, alimentum tam copioso ejusmodi aspergat humore, ut statim resolvatur, ejusque lenissimis stimulis per singulas fere horas cibi capiendi desiderium excitetur; tamen ingravescente senectute usque adeo mutatur, istique meatus ita obliterantur, ut & cibum per longa intervalla fastidiant senes, & receptum haud sine molestia, nec unquam plenariè digerant & in succum & sanguinem convertere queant, imprimis cum & viscerum reliquorum singulorumque colatoriorum organorum tonus & elater naturalis temporis diuturnitate ita immutetur rigidiorque simul existat, ut hæc ipsa quoque debitas suas functiones convenienter peragere haud queant; hinc fit, ut male paratus chylus, qui, si laudabilis & nutrientis humoris indolem nancisci debet, prius per singula viscera novam subire mutationem necesse habet, tanto magis adhuc virtutibus, quæ alias conferri eidem debuissent, defraudetur, crudiorque ac impurior ad reliquam massam humorum transiens,

C 2

hanc

hanc ipsam quoque inquinet, ejusque dyscrasiam, in se jamjam gravius invalescentem, magis adhuc adaugeat.

§. XIII.

Liquet igitur exinde, quod præter hanc immedicabilem & artis medicæ potestati viribusque medicamentorum absolute resistentem fibrosarum partium rigiditatem vasorumque successivam constipationem, in senectute absoluta quasi necessitate invalescentem, etiam aliud, nulla itidem arte expugnandum, nedum quadantenus præcavendum vitium in ista ætate emergat, *humorum nempe viscida & mucosa dyscrasia*, spissum eorum lentorem inducens, & tam ipsius circulationis liberioris, quam continuæ se-& excretionis depuratoriæ saluberrimos pro sanitatis conservatione effectus successive impediens tandemque plenarie suppressens. Dum enim non solum canales, per quos ad omnes corporis nostri partes sanguis unacum reliquis laudabilibus humoribus defertur, sed & ipsa viscera colatoria in senibus tandem obrigescent, (§. XI.) horumque pori arctius coeunt & ordinariam suam figuram, recipiendis ac transmittendis heterogeneis particulis convenientem, amittunt, dum insuper etiam cibi qualiscunque assumti, ob ventriculi & intestinorum invalescentem debilitatem, caloris naturalis defectum, & liquoris gastrici vappescentiam, vix unquam debite resolvuntur, (§. XII.) sed potius in cruditates viscidas atque mucidas saltem fatiscunt, & sub hac forma ad universam humorum massam transeunt, dum denique minimorum vasculorum latera, ob imminutam fluidorum

dorum transcurentium reactionem, naturali nisu propius ad se invicem accedunt, sensim compinguntur ac plane delentur, (S. IX.) sicque subtilissimorum humorum, inprimis autem fluidi nervei, elaboratio & sequestratio protsus fere sufflaminatur, ut tandem spiritus ad instruenda sensus motusque organa deficiant, & horum vigor magis adhuc imminuatur; necesse omnino est, ut remanentes ita & coacervatæ tam crassiores terreae, quam salinae acres aliæque heterogeneæ particulæ intimius inter se coeant, firmiorem nexum struant, naturalem humorum crasin invertant, debitam fluxilitatem tollant, & fundamenta plurimorum graviorum ac pertinaciorum, optimis quibusvis medicamentis vix unquam auscultantium, morborum ponant.

§. XIV.

Hinc est, quod ejusmodi senes non sint sine querela, ut probe notat GORDONIUS *Lib. XVI. de conservanda vita*, quoniam nulla fere pars in iis perfecta amplius gaudet integritate & sanitate; quodque ipsam senectam morbum esse cum *Phormione Terentiano Act. IV. Se. I.* merito dicamus, & quidem tanto graviolem ac periculosiorem, quo magis naturaliter, & non violenter irrupit, sed sensim & quasi sine sensu irrepit. Denotat id ipsum non solum nomen senectutis, utpote langvoris & calamitatis plenissimum, sed & aspectus totusque externus eorundem habitus, quo morientes vivos, aut viventes mortuos quasi repræsentant. Nares enim ipsorum communiter adparent acutæ, oculi concavi & caliginosi, tempora

collapsa, auriculæ frigidæ & contractæ, cutis circa frontem dura, arida & rugosa, color totius faciei ingratus; ex labiis dentes, si qui adhuc residui fuerint, septo suo destituti, vel prorsus denudati adparent. Vox ipsis non amplius est clara, sed humilis, tenuis, exilis ac rauca; collum attenuatum, longius & inæquale cernitur, ob majorem cartilaginis scutiformis protuberantiam; caput & humeri, utpote membra in juventute erecta, ita nunc contrahuntur, ut timidorum & meticulosorum ad instar incedere cogantur, imo quasi gibbosi evadant, quoniam spina dorsi tunc contrahitur, corpusque incurvatum deorsum nutat, sicque perpetuo fere terram, omnium matrem, intueri coguntur, eamque requirere videntur, ut festam membra gremio suo fovere dignetur.

§. XV.

Sub misero & tristi hoc totius corporis senilis statu, quanta & quam innumera ejusmodi subjectis obviant pathemata, cuilibet facile conjicere licet, & per experientiam quotidianam abunde jam liquet. Graphice satis admodumque curate, imo perquam mysteriose jam jam ærumnas istas delineavit *Ecclesiastes XII. 1.--7.* ponderosis his verbis: *Memento Creatoris tui, dum juvenis es, antequam veniant mala tempora, accedantque anni, quibus te delectari neget, antequam tenebrescat Sol atque lux & luna & sidera, redeantque post pluviam nubes, tum, quum domus custodes trement, & nutabunt milites, & cessabunt imminuta mole, & caligabunt spectantes per meatus, & claudentur fores extrinsecus cum exili sonitu mole, & surgetur ad avis vocem, & cassæ erunt omnes*

omnes musicæ puella. Quum etiam alta & illisus in via
 iimebuntur, & florebit amygdalus, & convenient cicada,
 & peribit adpetitus, discedente homine in æternam domum
 suam, & circumeuntibus in vico lugentibus. Antequam
 abrumpatur argentea catena, & quassetur guttus aureus,
 & urna frangatur ad scatebram & conquassetur ad fo-
 veam currus, redeatque pulvis in terram, qualis fuerat,
 & Spiritus ad Deum redeat, qui eum dedit. Licet autem
 prorsus metaphorica sit hæc divini istius Auctoris de-
 scriptio senilium morborum, vix tamen opus erit, ut
 fusius in illam commentemur, præsertim cum Viri
 doctissimi celeberrimique id exactissime olim jam præ-
 stiterint, ex quibus potissimum nominari merentur Il-
 lustris b. m. WEDELIVS in *Exercit. Med. philolog. De-
 cur. III. Exerc. 3.* VESTI in *Diss. de affectibus senum Sa-
 lomonæis, Anno 1692. Erford. habita*, HOTTINGERVS in
Βιογραφία physico-sacra, IOH. SMITH, in *Regis Salomonis
 descriptione senectutis*, PRAVNIUS in *physico-anatomica
 analysi Cap. XII. Ecclesiastis*, ut alios complures ta-
 ceam.

§. XVI.

Clariorem vero & simpliciter medicam mor-
 borum istorum recensionem suppeditat COUS noster,
Se&f. III. Aphor. 31. ita scribens: *Semibus autem spirandi
 difficultates, catarrhi tussiculosi, stranguriæ, dysuriæ, articu-
 lorum dolores, nephritides, vertigines, apoplexiæ, mali cor-
 poris habitus, pruritus totius corporis, vigiliæ, alvi & ocu-
 lorum & narium humiditates, visus hebetudines, glaucoma-
 ta, auditus gravitates.* Cum vero saltem in compen-
 dio pathemata ista sistere annis fuerit Divus senex,
 mul-

multos sane & perquam fonticos his superaddere possemus morbos, quibus itidem ob corporis constitutionem præcipue obnoxii deprehenduntur, vix tamen unquam artis medicæ & medicamentorum ope abinde liberantur senes, nisi temporis chartæque angustia id ipsum prohiberet. Sufficiet hoc saltem ad duxisse, quod solennis ille in senibus occurrens defectus æquilibrii inter solidas fluidasque corporis nostri partes, principale præbeat fundamentum his modo enumeratis aliisque compluribus morbis, maximum sistat impedimentum, debite iisdem medendi, aut unquam plenarie illos eradicandi. Exempli loco saltem jam nobis sint affectus illi, qui vitalium atque animalium tonicarum virium, seu elateris ad has actiones maxime necessarii, debilitationem aut plenariam exsolutionem præ se ferunt, *Apoplexia* videlicet, *Hemiplexia*, *Paralysis*, *Catarrhus suffocativus*, item *somnolentia* nimia & profunda, imo plane veteriosa, cum aliarum etiam virium vitalium notabili torpore conjuncta, & ætati huic præ omnibus aliis quasi magis proprie familiaris, quorum omnium curatio, licet in juniori ac vegetiori ætate itidem quoque perquam difficilis sit, tamen ob modo descriptam senilium corporum constitutionem, in ejusmodi subjectis absolute plerumque impossibilis est.

§. XVII,

Similiter comparatum est cum irreparabili *dentium casu*, & inde pendente necessariæ masticationis defectu, nec non virium etiam in extremis corporis partibus decremento, ex *manuum tremore* genuumque ac pe-

pedum labefactione facile dijudicando, quorsum etiam insignis toni harum partium marcor pertinet, unde *cutis rugosa* & totus *habitus* subsidendo *flaccescens* deprehenditur; quin etiam *color* de flore suo plurimum remittit, & jam *pallorem*, jam etiam maculosum, fulvum squa-lore, nulla unquam arte emendandum, passim induit. Maxime omnium vero huc referendus est *Marasmus*, qui tanquam propriam hanc obtinuit possessionem, ut senili ætati præ omnibus aliis tribuatur, siquidem etiam revera vix ulli alteri periodo æque facile evenit, simul-que potissimum in fluidarum æque ac solidarum parti-um absorptione, languore universali, maximaque virium prostratione, cum macie extrema consistit, sub qua neque caput, quod plus justo ponderosum tunc videtur, nec reliquam molem, eidem subditam, ser-vere possunt rectam; costæ evidenter omnes protuberant, ut numerari queant; ensiformis cartilago, sterno adhærens, incurvata sæpe apparet; scapulæ alarum, & claviculæ arcuum instar prominent, dorsique vertebræ longa serie omnibus conspicuæ sunt; abdomen ipsum adeo depressum atque collapsum conspicitur, ut nulla viscera nullaque intestina ipsi inesse credas, nisi forsitan Hydrops aliquando superveniat, illudque in p. n. tumo-rem attollat. Proinde etiam tunc musculi totius corporis pene consumti apparent, ut nihil ex illis, præter fi-bras & cutem superpositam, remaneat; os coccy-gis caudæ in modum est exertum, clunes pendulæ, crura, brachia, pedes manusve, cum digitis, arida & exsicca videntur, & circa articulos protuberantiæ cernuntur, carnibus circa eas penitus absorptis, imo

D

totum

totum corpus tantum non pellucidum & transpa-
rens in quibusdam deprehenditur, ut cum *Plautino il-
lo Capt. Act. I. Sc. 2.* conqueri cogantur :

Marcesco, consenesco & tabesco miser.

Ossa atque pellis sum misera macritudine.

Neque unquam quicquam me juvat quod edo.

§. XVIII.

Non solum autem graviore & propria sua indo-
le admodum jam fontici & periculosi tales affectus
ordinarie omnem artis medicæ eludunt potestatem
Medentisque scientiam, sed & leviores aliâ minusque
de reliquo suspecti, prout hoc in *Catarrhorum exem-
plo* evidentissime observamus, indeque facile ad alio-
rum quoque pertinaciam inque hac ætate potissimum
se se manifestantem veram chronicam indolem con-
cludere possumus: Illi enim ob virium se- & excreto-
riarum summam debilitatem humorumque in crassi
& mixtione plenariam depravationem, communiter
usque adeo rebelles & refractarii sunt, ut non nisi
cum vitæ tandem fine terminentur. Confirmat hoc,
multiplici experientia edoctus, HIPPOCRATES, *Sect.
I. Aphor. 46.* ita scribens: *Branchi & Coryzæ in valde
senescentibus non concoquuntur, hoc est, juxta explicatio-
nem DIETERICHI Intr. Hippocr. p. 958. à natura non adma-
turationem deducuntur, nec tuto medicis auxiliis tolli possunt:
Humores crudi enim, ut paulo ante loquitur, coquuntur
& maturantur, si corrigitur eorum acrimonia & rediguntur
sub imperium Nature, ut possit eos à bonis separare & ejicere.*
Talem autem acrimoniam salinam in hisce affectibus
sufficenter monstrant arrosiones narium fauciumque
unacum

unacum sapore manifesto acri illorum, quæ expecto-
rantur, quemadmodum coctio, seu *πεπρωσις*, in decli-
natione morbi tandem apparet ex muco pulposo mi-
nusque tenaci, qui tunc ordinarie rejicitur, quam tamen
vix unquam senes experiuntur, sed absque illa, licet et-
iam diutissime duraverint ejusmodi affectus, plerum-
que moriuntur. Et hinc est, quod non inepte *conviva-
rum* titulo eosdem insigniverit ORIBASIVS, quoniam
videntes ejusmodi senes ad mortem usque comitantur,
& nec dissolutionem, nec rarefactionem plenariam
unquam admittunt.

§. XIX.

Hæ ipsæ diuturniores prorsusque invincibiles ca-
tarrhales defluxiones in senibus proinde etiam in causa
sunt, quod *sensus* quidam, in specie *gustus* & *olfactus*
ordinarie tunc magis torpescant, ob continuum seroso-
mucidi laticis affluxum, nares, linguam & fauces eximie
enervantis, quemadmodum reliqui etiam sensus ex-
terni, *visus* nempe, *auditus* & *tactus* tam ob vigoris or-
dinarii in ipsorum organis manifestum decrementum,
quam p. n. horum rigorem, pariter hebescent. Si-
militer quoque comparatum est cum *internis sensibus*, ubi
in primis solennis alias *intellectus* promptitudo, *memoriae*-
que fides ac firmitas quam maxime remittunt, insimul-
que, dum omnibus illis defectibus nullum fere, aut
saltem levissimum, & quidem non nisi è longinquo, seu
per indirectum, à Medicis præstari potest auxilium,
evidenter satis commonstrant, quod prorsus extra
sphæram activitatis & potestatis medicæ positi sint, in-
primis, cum nequidem consiliis, ut ut optimis, præca-

veri tales animi hævi queant, ut ita malæ illæ consecutiones, in œconomiam corporis simul imminentes, præoccupatis his occasionibus, intercipientur atque præservando quasi evitentur.

§. XX.

Tandem etiam singularis sese prodit in hac ætate defectus energiæ, aut activitatis vere nutritivæ, in refarciendis atque consolidandis *violentis partium solidarum læsionibus*, vulneribus nempe, ulceribus & fracturis, structoriam quandam reparationem absolute postulanti- bus, utpote quæ in senibus ordinarie sequirem, imo sæpiissime nullam plane admittunt curationem, inprimis cum & ipsæ repurgationes, in iis maxime necessariæ, quæque alias in junioribus non raro sponte optime procedunt, vix unquam ita expectandæ sint, adeoque, nisi externis artificiis tempestive & assidue succurratur, partes ita læsæ facillime ita deturpentur, ut vix ulla relinquatur spes vividæ spontaneæ reparationis. Licet enim ad nauseam usque cognitum jam jam sit, quod præcipua culpa vulgo hic rejiciatur in vappidam istam humorum in senilibus corporibus occurrentem dyscrasiam, revera etiam in totum non semper excludendam, multo minus ulla arte, sub rigido isto organorum colatoriorum statu, emendandam, per ipsam tamen experientiam sufficienter quoque liquet, quod etiam reliquis ad mundificationem tam spontaneam, quam artificialem necessariis requisitis optime sese habentibus, tamen accrementum, seu apparatus & successus consolidationis tardius omnino & languidius succedat, quam in floridiore ætate. Quorsum porro illud pertinet,

tinet, quod post plenariam licet perfectamque talium læsionum restitutionem, admodum tamen familiariter senes singularem illam meteoricam, seu cum aëris qualibuscunque mutationibus correspondentem retineant debilitatem ac sensibilitatem in partibus istis, novis tunc semper doloribus, sub ejusmodi mutatione facile invalescentibus, stipatam, de qua Germani dicere solent: *Sie haben einen Calender am Leibe behalten*; quemadmodum etiam non raro violentæ ejusmodi, in juniore ætate jam jam perpeßæ læsiones, tandem in senectute memoriam sui admodum importune, & similibus doloribus in antea affectis partibus refricare solent.

§. XXI.

Ex his ergo omnibus, probe consideratis atque perspectis, cuilibet facile innotescet, quod palmarium *adynamiæ artis medicæ fundamentum* unice in illa undiquaque notoria imminutione, veroque decremento totius energiæ motoricæ, in vitali æque ac animali negotio, sublatoque æquilibrio motus fluidarum ac solidarum partium, seu harum in se invicem actionis & reactionis, consistat, adeoque sub his circumstantiis non solum vasorum vigor & qualiscunque obliteratio, unacum viscerum & partium musculosarum marcore, & progressivi humorum motus langvore, fluiditatem ac depurationem eorundem eximie lædente, eveniat, sed & conveniens ordo debitusque vegetus successus actionum harum conservatoriarum passim fatiscat, negligatur, turbetur ac invertatur. Si enim verum certumque est, quod nec in illud latis-

me patens vitalitatis instrumentum, sanguinis nempe circulationem, directe & qua talem, nec in crasin & mixtionem hujus aliorumve humorum, positive auxiliis medicis alterandam, nec in vasorum viscerumque texturam & structuram, quacunq; etiam ratione alteratam, emendandam, aliquam exquisitam suoque arbitrio dirigendam & in necessarium effectum deducendam potestatem vel jus quoddam habeat ars medica, quid sane manifestius tunc est, quam quod illa ipsa quoque per se ne quicquam fere in debellandis & curandis, imo ne quidem adeo multum in præservandis & avertendis *senum morbis*, dictis hisce causis potissimum innitentibus, valeat, adeoque recte GALENVS L. 5. de tuend. sanit. dixerit, quod *sanitatis tuendæ causa consulere & præesse senibus, difficillimum sit*. Licet enim, si defectibus suis prudenter obviam procedant senes, aliquos horum etiam sapienter pati malint, quam magis obturbare, ad minimum medicam sanitatem, periodo suæ quadrantem, ad tempus conservare queant, tamen nec constans unquam, nec diuturna illa est, quoniam per gradus vires corporis fatiscunt, tacitisque senescunt annis, usque
 tum ultimus totam scenam
 claudit vitæ

F I N I S.

TE multum à teneris quem dulcis amavit
Hygea,

In cathedra præstas non sine laude *virum*.
Maeste, VIRI CHARI proles, depellere mor-
bos,

En vir adesto ægris! undique charus eris.

*Hiscæ Nobilissimo atque Doctissimo Domino
LIEFMANNO, Commensali suo suavif-
simo, de honoribus ex merito adeptis
gratulari & prosperrimos in Praxi fu-
tura successus adprecari voluit,*

D. Andreas Elias Büchnerus,

Sac. Cæsar. Maj. Archiater & Comes Pa-
lat. S. R. I. Nobilis, Academ. Imper. Nat.
Cur. Præses, Chymia Prof. Publ. & Fac.
Med. Adseff. Ordinar.

* * *

In nomine domini Amen

Die 10 mensis Martii

In cathedra profana

Magister viri

boni

En vir adde agni

magister

magister

magister

magister

magister

magister

magister

magister

OO A 6318

ULB Halle 3
002 933 500

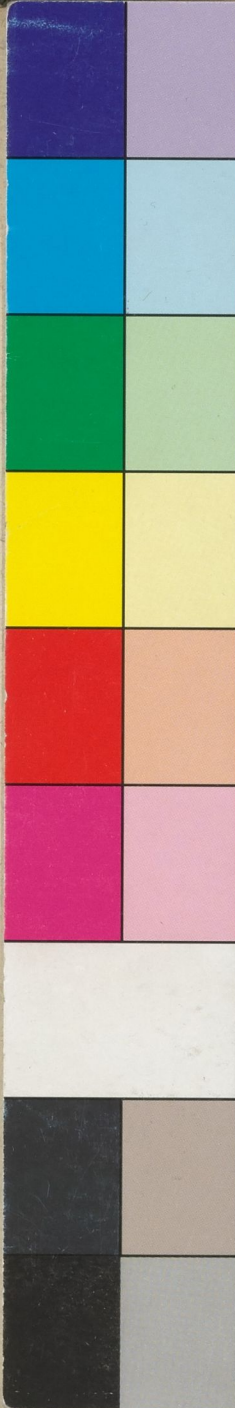
SB

VD
18

Reho ✓ V D 17

Inches
Centimetres

Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

Farbkarte #13

B.I.G.

UNAVGVRALIS MEDICA,
DE
NAMIA
ICÆ IN SENIBVS,
QVAM
ERSITATIS MAGNIFICO,
SIMO ET EXPERIENTISSIMO VIRO,
AN. PAVLO JVCH,
ITE, FACVLTATIS MEDICAE SENIORE, PA-
VBL. ET ASSESSORE PRIMARIO, SERENISS.
ISENACENSIS ET GOTHANI CONSIL.
IATRO, N. N. ACAD. CAESAR.
CVRIOS. COLLEGA,
MEDICORVM ORDINE
NTIQA HIERANA
OSE INDVLGENTE,
PRÆSIDIO
ALTISSIMI,
LICENTIA
VTARI HONORES, PRIVILEGIA
IMMVNITATES
EMNITER ADIPISCENDI,
RVM EXAMINI SVBMITTET,
OR RESPONSVRVS
IEDER. LIEFMANN,
Budissa-Lufatur.
COLLEGII MAJORIS, HORIS CONSVETIS.
TEMBRIS, M DCC XXXVII.
ypis HERINGII, Acad. Typogr.

